

“LİTERATÜR OKUMAKTAN LİTERATÜR OLMAYA: ARAŞTIRMA-GELİŞTİRME”

Sunum 3 – Akademik Akademik Yayın Sürecine İlişkin Diğer Tanımlar

Prof. Dr. A. Egemen YILMAZ

MALTEPE ÜNİVERSİTESİ

Yenilik Araştırmaları ve Teknoloji Transfer Ofisi – Proje Destek Ofisi
2019-2020 Akademik Yılı Bahar Yarı Yılı

Açık Erişim Hareketi

- *Open Access Movement* veya *Libre Open Access Movement*
- 1991'de Paul Ginsparg'ın Los Alamos National Laboratory (LAN-L)'de arXiv repository'sini kurması
- Yayınevlerinin telif hakkı politikalarına ve aşırı derecede yüksek abonelik/erişim ücretlerine karşı tepki
 - 1975 – 1995 arasında dergi abonelik ücretlerinde (enflasyon farkı çıkarıldığında) ortalama %200 - %300 artış
 - 2007 – 2013 arasında dergi abonelik ücretlerinde (enflasyon farkı çıkarıldığında) ortalama %19 artış; üniversitelerin bütçelerinde %3'lük azalma

Açık Erişim Hareketi

- Önemli diğer iki isim:
 - Peter Suber, (Harvard Office for Scholarly Communication; Berkman Center for Internet & Society)
 - Stevan Harnad (Open Access Archivangelism blog'unun kurucusu)
- Akademik çalışmaların mümkün olduğunca hızlı, güvenilir ve ücretsiz olarak hizmete sunulması
 - Open Society Institute (OSI): The Budapest Open Access Initiative (BOAI) (2001)
 - Bethesda Statement on Open Access Publishing (2003; 2012)

Açık Erişim Hareketi

- İlk etapta kar amacı gütmeyen kuruluşlar: Üniversite ve enstitülerin süreli yayınları
- Ardından, yayıncılıkta yeni bir iş modeli ve bu tarz çalışan yayınevleri (Hindawi gibi başarılı örnekler)
- Ardından, klasik yayınevlerinin (Elsevier vb.) açık erişim seçeneği sunmaya başlaması
- PubMed Central (PMC); Directory of Open Access Journals (DOAJ); Open J-Gate; vb. portallar

Meraklısına:

Bosch, S. & Henderson, K.S. (2013). The Winds of Change: Periodicals Price Survey 2013. *Library Journal*, (25.04.2013).

Van Noorden, R. (2013). Open access: The true cost of science publishing. *Nature*, 495 (7442), pp. 426-429. doi:10.1038/495426a.

Açık Erişim'deki Terimler

- *Gold*: Yayınların anında derginin web sitesinde hizmete sunulması (büyük oranda bu model yürürlükte)
- *Green*: Yayınların, yazarın belirlediği / tercih ettiği bir yerde (kendi kurumunun sunumcusu veya genel bir *repository*'de) bulunması; dergiden buraya bağlantı verilmesi
- *Bronze*: Yayınların açık bir şekilde derginin web sitesinde bulunduğu; ancak telif hakkının kime ait olduğunun açıkça belirtilmemiş / ilan edilmemiş olması
- *Diamond/Platinum*: Yazarlardan veya kurumlarından herhangi bir ücret talep edilmemesi
- *Gratis*: Ücretsiz, Bedava
- *Libre*: Serbest, Hür, Özgür
- 2016 yılı (AB ve G20): '*Findable, Accessible, Interoperable and Reuseable*'

Açık Erişim

- Farklı disiplinlerde, 1.3 ila 6 kat arasında değişen etki artışı
- Aksi yönde çalışmalar da var
 - Gold'larda artışa dair bir korelasyon olmadığı
 - Artışın Green'lerde olduğu; dolayısıyla marifetin *repository*'nin bilinirliğinde olduğu

Öte Yandan...

'*Predatory Journal*' kavramı

- Jeffrey Beall (University of Colorado Denver): ilk olarak bu terimi kullanan kişi
- «Beall's List», 2013'te Nature'da yer aldı
- Bazı yayınevlerinden ölüm tehditleri; yargıya intikal
- DOAJ'ın bazı dergileri çıkararak 'White List' yayınlamak zorunda kalması
- Beall'ın de Ocak 2017'de listesini yayından kaldırmak zorunda kalması

Öte Yandan...

Hatta '*Predatory Publishing*' kavramı

- *Write-Only Publishing* veya *Deceptive Publishing* olarak da anılmakta
- 'Who's afraid of Peer Review?' vakası
 - *Science* yazar ekibinden John Bohannon'un Ocak-Ağustos 2013 arasında 304 adet dergiye sahte makaleler yollaması
 - Bunların %60'ı tarafından kabul alması (aralarında Elsevier, Sage, Kluwer, Medknow'un dergileri de bulunmakta)

Öte Yandan...

Hatta '*Predatory Publishing*' kavramı

- 'Dr. Fraud' deneyi
 - 4 kafadarın, Anna O. Szust isimli hayali bir araştırmacı (kurumu da hayali) adına sahte CV düzenleyerek 360 farklı derginin yayın kuruluna üye olmak üzere başvurması
 - Bu dergilerin 3'te 1'i Beall's List'ten seçilmiş
 - 40'ı, 24 saat içinde kabul etmiş
 - Bu dergilerin 3'te 1'i DOAJ'den seçilmiş
 - 8 tanesi kabul etmiş; bu dergiler DOAJ'den atılmış
 - Bu dergilerin 3'te 1'i JCR'dan seçilmiş
 - Hiçbirinden kabul gelmemiş

Öte Yandan...

Hatta '*Predatory Publishing*' kavramı

- SCIden deneyleri
 - Otomatik metin üreten bir yazılım
 - Bu yazılımın ürettiği metinlerle çok sayıda kongreye bildiri kabul ettirildiği görülmüş
- Başka deneyler
 - Münferit araştırmacıların yaptığı denemeler
 - Tamamen alakasız konuların bir araya getirilerek sahte bildiri oluşturulması
 - Bir çok kongrenin bunları kabul etmesi

Dinlediğiniz İçin Teşekkürler!... Sorularınız?

Dr. A. Egemen YILMAZ

aeyilmaz@eng.ankara.edu.tr